

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ
І НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ**

Збірник наукових праць

Випуск 2

Частина 2

Вінниця
ДонНУ імені Василя Стуса
2019

УДК 37.07
А 437

*Рекомендовано до друку кафедрою педагогіки та управління освітою
Донецького національного університету імені Василя Стуса
(протокол № 8 від 21.02.2019 р.)*

А 437 Актуальні проблеми управління освітою і навчальними закладами:
Збірник наукових праць / за заг. ред. Л. А. Мартинець. – Випуск 2.
Частина 2. – Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. – 116 с.

У збірнику вміщені матеріали наукових пошуків студентів, аспірантів,
науково-педагогічних працівників кафедри педагогіки та управління освітою
Донецького національного університету імені Василя Стуса.

*Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір
і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен
та інших відомостей.*

УДК 37.07

© ДонНУ імені Василя Стуса, 2019

сучасного суспільства, особливостей молоді, історичних, економічних та навіть географічних чинників.

Зауважимо, що поряд із зазначеними методами не варто забувати про традиційні методи навчання, адже в сукупності вони покликані вирішувати основне завдання: навчити учня вчитися, мислити, спілкуватися і бути носієм потрібних знань і навичок.

Література

1. Активізація навчального процесу у сучасній вищій школі: метод. огляд [Електронний ресурс] / уклад. Л. А. Якімова. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. 32 с. Режим доступу: ibrary.iapm.edu.ua/metod_disc/pdf/4823_aktiviz_nav_pr.pdf
2. Смолкина А. М. Методы активного обучения: науч.-метод. пособие. М.: Высшая школа, 1991. 176 с.
3. Дяченко-Богун М. Активні методи навчання у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс]. *Витоки педагогічної майстерності*. 2014. Випуск 14. С. 74–78. Режим доступу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4444/1/Djachenko.pdf>
4. Новаченко Т. В. Використання активних та інтерактивних форм і методів навчання у вищій школі [Електронний ресурс]. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент: збірник наукових праць*. Вип. 6. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. С. 227–234. Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/1583>
5. Освіторія [Електронний ресурс] / ред. Н. В. Швадчак. *Global Teacher Prize: сім історій про кращих вчителів світу*. Режим доступу: <http://www.https://osvitoria.media/experience>
6. Роман Л. В. Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів як засіб підвищення ефективності навчально-виховного процесу: методичний посібник. Донецьк, 2011. 38 с.
7. Селевко Г. К. Энциклопедия педагогических технологий: В 2-х т. Т. 1. М.: НИИ шк. техн., 2006. 816 с.

Зарішняк І. М.

кандидат педагогічних наук, доцент

ЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІКИ У СТРУКТУРІ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ В КЛАСИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Щоб Нова українська школа прийшла у «кожну школу України» [1], потрібно готувати майбутніх фахівців, які будуть реалізовувати основні її ідеї. Йдеться про підготовку студентів-педагогів, формування фахівців нової генерації, які не

тільки знають, яким має бути учитель сучасної школи, а й здатні втілити його образ у дію. Тому постає питання підготовки майбутніх учителів, які здатні забезпечити ефективну реалізацію освітнього процесу у формальній та / або неформальній освіті, будувати індивідуальну освітню траєкторію здобувачів освіти, формувати необхідну динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, які визначають здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та / або подальшу навчальну діяльність [2].

Попри те, що з року в рік з навчальних планів класичних університетів зникають педагогічні дисципліни, кафедра педагогіки та управління освітою ДонНУ імені Василя Стуса крокує в ногу з вимогами до змін у сучасній українській школі й активно веде підготовку майбутніх учителів Нової української школи. Педагогіка покликана розв'язати завдання, спрямовані на такі результати навчання, що передбачають формування у майбутніх педагогів таких компетентностей:

1. Визначати конкретні завдання навчально-виховного процесу, виходячи із загальної мети національного виховання, рівня вихованості дитячого колективу та умов навколишнього середовища.

2. Володіти методами і формами організації навчально-виховного процесу, педагогічної діагностики та педагогічного прогнозування.

3. Визначати мету навчання і виховання відповідно до рівня вихованості учнів, будувати навчально-виховний процес на основі глибокого системного вивчення учнів, колективу.

4. Регулювати і корегувати міжособистісні стосунки в учнівському колективі та налагоджувати стосунки з батьками учнів, вести педагогічну пропаганду, домагаючись єдності виховання школи, позашкільних установ, сім'ї та громадськості.

5. Сприяти самовихованню, самоосвіті та саморозвитку учнів.

Значення педагогіки у класичному університеті посилюється й тим, що вона формує міждисциплінарні взаємозв'язки з іншими дисциплінами: філософією, психологією, методикою викладання, соціологією, політологією. Крім того, знання з педагогіки дають змогу студентами оптимально вибудовувати дидактичну взаємодію між учасниками процесу навчання. Ця дисципліна закладає фундамент у формуванні майбутнього нашої держави – свідомого громадянина, оскільки має потужний виховний потенціал, адже випускники класичного університету галузей знань біологія, історія, філологія, фізико-математичні науки мають можливість у майбутньому працювати у закладах освіти, тому у них мають бути сформовані відповідні компетентності, підвалини яких закладають педагогічні дисципліни.

У руслі нових змін в українській освіті ми актуалізуємо прикладне значення педагогіки через систему практичних різномірівневих завдань, що спрямовані на формування інтегральних, загальних і фахових компетентностей. Зокрема, тема-

тичні плани семінарсько-практичних занять розроблено з урахуванням особливостей кредитно-модульної системи навчання, яка реалізує принципи гнучкості та індивідуалізації, а також спрямовано на практичну реалізацію ідеї системи перспективних ліній у навчанні, насамперед на організаційно-педагогічне забезпечення права кожного студента на індивідуальний темп просунення в самостійній роботі.

У своїй роботі ми поєднуємо елементи семінарського і практичного заняття. Семінарсько-практичне заняття – форма навчального заняття, що поєднує елементи обох занять: викладач організовує дискусію з наперед визначених тем, до яких студенти готують повідомлення з аналізом окремих теоретичних положень навчальної дисципліни, і формує навички і вміння їх практичного застосування через індивідуальне виконання відповідно сформульованих завдань. У процесі підготовки до заняття студенти самостійно відпрацьовують літературу (навчальну, методичну, наукову), навчаються критично оцінювати різні джерела знань. Під час підготовки до заняття потрібно опрацювати матеріал за темою, що вміщений у навчальних посібниках та лекції. Під час самостійної підготовки рекомендується кожному студенту скласти до кожного питання короткий план і занотувати необхідні цитати, цифри, факти.

Розглянемо структуру семінарсько-практичного заняття:

- 1) організаційна частина, в якій викладач зазначає тему навчального заняття, обґрунтовує проблемні питання, пояснює порядок виступів студентів (за викликом, чи за бажанням), озвучує вимоги до ведення дискусії тощо;
- 2) виступи студентів з повідомленнями та коментарі до них викладача і студентів;
- 3) дискусія за питаннями, що виникли під час виступу;
- 4) формулювання загальної проблеми та її обговорення за участю студентів;
- 5) практичне вирішення проблемних і творчих завдань;
- 6) оцінювання знань, умінь та навичок студентів з коментарем викладача.

Ми погоджуємося з думкою авторів посібника «Практикум з педагогіки» (О. А. Дубасенюк, А. В. Іванченко), що «орієнтація на науковий підхід до розв'язання практичних проблем педагогіки – це єдиний шлях підготовки вчителів-фахівців, спроможних професійно вирішувати суперечливі питання виховання та освіти молоді» [3, с. 4]. Тому пропонуємо студентам практичні завдання до кожного заняття обов'язкового і творчого рівня складності. Обов'язковий рівень передбачає вирішення чи аналіз педагогічних ситуацій з теми, групування педагогічних явищ за певними ознаками. Творчий рівень вміщує завдання на знання методологічного апарату педагогічного дослідження, володіння методами педагогічного дослідження (складання анкети для організації знайомства з учнями), проведення порівняльного аналізу визначеної теми в підручниках і навчальних

посібниках із педагогіки, побудову генеалогічного дерева своєї родини, написання психолого-педагогічної характеристики на учня та учнівський колектив за запропонованою схемою, розробку та аналіз плану-конспекту уроку за схемою, презентація фрагменту уроку, складання опорних таблиць з теми, оформлення плану-сценарій виховної справи за запропонованим планом та презентації її фрагмента за обраною темою, визначення теми та плану проведення батьківських зборів, складання плану роботи класного керівника тощо.

Блок самостійної роботи студентів на занятті вміщує вирішення тестових завдань до кожної теми, запис до педагогічного словника, аналіз наукових робіт із педагогіки вітчизняних та зарубіжних авторів.

Отже, знання з педагогіки стануть у пригоді майбутнім фахівцям, оскільки: а) розвивають творче мислення; б) допомагають засвоювати знання з усіх предметів; в) визначають основні напрями у навчанні та життєдіяльності; г) стануть основою компетентностей майбутнього педагога, насамперед формуючи здатність проектувати підходи до побудови педагогічної взаємодії з учнями в конкретних педагогічних ситуаціях.

Література

1. Нова школа: простір освітніх можливостей: проект / укл. Л. Гриневич та ін. URL: http://kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/Anonces/2016/nova_shkola_proekt.pdf, (дата звернення: 18.03.2018 р.).
2. Про освіту: Закон України. Чинний від 28.09.2017. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>, (дата звернення 10.09.18).
3. Практикум з педагогіки: навч. посіб. / за заг. ред. О. А. Дубасенюк, А. В. Іванченка. Вид. 2-ге, допов. і перероб. Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т, 2002. 482 с.

Коблик В. О.

*здобувач вищої освіти ступеня освіти «магістр»
спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»*

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ

Науково-технічний прогрес та екологічні проблеми стали основними викликами для сучасної цивілізації та створили основу загрози її існування. Сучасна екологічна криза, яка досягла глобального рівня, актуалізує необхідність екологізації свідомості суспільства, формування у людей екологічних установок і орієнтирів, що утворюють міцний фундамент екологічного мислення. Незаперечним

ЗМІСТ

Вдовіченко О. С.

Педагогічні умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів закладу вищої освіти 3

Гаврилюк Н. Є.

Компоненти, критерії та рівні професійної компетентності викладача закладу вищої освіти 6

Григоренко Н. В.

Проблеми якості організації навчання студентів 10

Дубчак О. Д.

Дистанційні технології навчання: сутність та доцільність використання ... 16

Заварзіна А. Р.

Використання активних методів навчання для активізації пізнавальної діяльності студентів 21

Зарішняк І. М.

Значення педагогіки у структурі соціально-гуманітарної підготовки фахівця в класичному університеті 25

Коблик В. О.

Формування екологічної компетентності майбутніх учителів біології 28

Кундик С. В.

Педагогічні умови ефективної організації самостійної роботи студентів ... 32

Кучер Т. В.

Стратегії роботи з обдарованими студентами на факультеті природничої спрямованості 39

Мойсєєва В. О.

Формування характеру молодших школярів 42

Мулярчук О. П., Грицишен Л. А.

Сутність та структура якостей ділової особистості старшокласника 46

Огороднік Є. Ю.

Комунікативна компетентність сучасного педагога 49

Осадчук Я. С.

Структура здоров'язбережувальної компетентності викладача закладу вищої освіти 53

Нагорний С. О.

Особливості навчальної і виховної роботи з обдарованими студентами у ЗВО 56

Несен А. О.

Проблеми адаптації студентів-першокурсників 59

Паламарчук О. Л.

Педагогічні умови формування готовності до застосування технології
розвивального навчання у початковій школі 61

Панчук М. В.

Модель підготовки майбутніх учителів-філологів до роботи
з обдарованими дітьми 66

Петрова І. І.

Переваги рейтингової системи оцінювання результатів навчання
здобувачів вищої освіти 71

Петрова К. А.

Порівняльний аналіз провідних форм і методів організації навчання
в сучасному університеті 75

Попихач М. В.

Особливості післядипломної освіти передових країн світу.
Зарубіжний досвід професійного розвитку педагогічних
та науково-педагогічних працівників 84

Силюк Т. М.

Форми і методи формування готовності педагогів до попередження
професійних конфліктів 89

Сівоконь О. І.

Педагогічні умови формування у молодших школярів позитивної
мотивації до навчання 97

Телецька А. О.

Вікові особливості дітей молодшого шкільного віку 101

Філевська О. В.

Особливості діяльності громадської спілки
«Українська асоціація з освіти дорослих» 103

Шелест А. С.

Переваги та недоліки освітніх моделей 107

Щур О. В.

Умови розвитку неформальної освіти викладачів закладів вищої освіти ... 110

Наукове видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ
І НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ**

Збірник наукових праць

Випуск 2
Частина 2

Редактор
Технічний редактор

І. М. Колесникова
Т. О. Важеніна

Підписано до друку 14.06.2019
Формат 60 x 84/16. Папір офсетний.
Друк – цифровий. Умовн. друк. арк. 6,7
Тираж 30 прим. Зам. 40

Донецький національний університет імені Василя Стуса
21021, м. Вінниця, 600-річчя, 21
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру
серія ДК № 5945 від 15.01.2018